

סימפטיה רבה. אף כי קשה היה להשוות את שחיתת הגרמנים ביהודים עם שיכנוע הערבים הפלישתינאים לנטוש את אדמתם, הרי סברו אנשים רבים בלולם שיהיה זה נאה אם הישראלים יפרשו חלק קבוע מן הסכומים שקבלו, לפליטיה המלחמה הפלישתינאית.

היסטוריה קאריירה של פצצה

בוה אחר זה התפוצצו הפצצות והרימו"גים. עשרות גופות מרוסקות התבוססו בדם. ההמון הגדול, שהסתובב, כרגיל, בשוק העיר

חברה קדישא הצבאית בהלווית הנשיא התהילים היו מבצע צבאי

העתיקה. ירושלים, ברח בבהלה. איתו ברחו גם מניחי הפצצות עצמם, לבושים בבגדים ערביים.

היה זה ה-14 בנובמבר, 1937, תאריך היסטורי. בפעם הראשונה יצאו יהודים לבצע מעשה טרור מתוכנן. הפצצה, שעתידיה היתה לשמש כמעט סמל לאומי במשך 11 שנה, התחילה בקאריירה המגואלת בדם.

הילדים המזוינים והרעים. 19 חודשים פחות 5 ימים לפני כן סימלו גויות יהודיות ברחובות יפו את התחלת המרד הערבי הגדול. הציבור הערבי, שראה בדם האדום של העליה הגרמנית רבת ההון, החל מאמין כי חאגי אמין אל חוסייני, המופתי הירושלמי, צדק באמרו שיש לשים קץ לעליה בכוח האקדה.

בישוב נוצרה ההבלגה. המושג עצמו הומצא, כנראה, על ידי ישראל רוקח, במקרה, אגב פליטת פה. אולם כל מנהיגי הציונות הסכימו לו. הם האמינו כי העולם יראה את הילדים הערבים הרעים ואת הילדים היהודים הטובים, יכיר בצדיקת היהודים. אחד מאותם שהאמינו בכך היה זאב זיבונטיסקי.

אולם לאחר שעברו חודשים ומניות הערבים עלו, שינה זיבונטיסקי את דעתו. גם הוא היה רחוק מן הדעה שיש ללחום באנשים גלים. כמו כל מנהיגי הציונות האמין שרק האנגלים יכולים להגשים את הציונות. אולם הוא סבר כי היהודים צריכים להראות לאנגלים שגם הם מסוגלים לעשות משהו, כי אחרת ישתכנעו האנגלים שהיהודים הם חדלי אישים, שאפשר לסמוך אך ורק על הערבים. היתה זאת תפיסה נאיבית מאד, אך היא היתה לפי רוח הזמן.

זיבונטיסקי נתן את הפקודה להגבה. ש. ר. בשעה שזיבונטיסקי שינה את דעתו באירופה, חלה בארץ התפתחות שגרמה לכך שיוצרי הגוף שיכול היה לקבל פקודה מעין זו.

בשנת 1929 התפלגה קבוצה של צעירים מארגון ההגנה בירושלים, עקב חילוקי דעות מעורפלים. הם יסדו הגנה מתחרה, "לאומית" זו כללה את כל הרביוניסטים, וגם את מפקדי הימין האזרחי. בראשה עמד אברהם (גדעון) תהומי.

עם פרוץ המאורעות וההבלגה, החל תהומי מנהל משא ומתן סודי עם ההגנה האם, בני קש לאחד את שני האירגונים מול פני הסכנה. הדבר נודע לביח"רים. הם הביאוהו בפני הוועד הציבורי שעמד בראש הארגון הלאומי, אך זה החליט לאשר את הקו של תהומי. הביתרים ורשו לערוך משאל בקרב הארגון. 65% מן הנשאלים הצביעו נגד האיחוד.

הארגון הלאומי התפלג. האזרחים, בהנהגת תהומי ו-18 מפקדים, חזרו להגנה ונקראו עד סוף פרשת המחחרת בפי חבריהם לשעבר בתואר "הבזבז" (ראשי תיבות ל"שמונה

400-350 ל"י ליחידת דיוור, יפו בלבד יכולה לקלוט 10.000 משפחות נוספות, לפי אומדן זהיר.

המפלגה הדמוקרטית לא התפקה במלים, עשתה גם פעולת שיכון משלה; הכיאה 14 משפחות עולים ממעברות הסביבה, שיכנה אר תן כבית שניתן לה ביפו לצרכי מחסן. החדרים הרעועים תוקנו במקצת, העולים נכנסו לגור בהם בתנאים קשים ביותר — הגגות דלפו גם כאן. האפוסטרופוס לנכסי נפקדים התנגד לבניה ללא רשיון, צוה להרוס את אשר בונה בניגוד לחוק, הציע לאנשי המפלגה להשלים בתים במקום המיועד לשיכון, להסתלק מן המקום

כמזרח למערב, שהיו מסוגלות להכניס משמי עות רצינית למוסד הגבוה ביותר במדינה. ההצעה האחת הושמעה על ידי זוריאל קרי ליבך בעתונו מערבי: להגיש את נשיאות ה"מדינה לפרופסור אלברט איינשטיין, איש מדע הראשון בעולם, כיום חוקר במיכללה פרינסטון. ברע הראשון הדהימה ההצעה, נראה אתה כהמצאה עתונאית קצת אקזוטית. אולם במחשבה שניה לא היתה כה מזוהה. אלברט איינשטיין הוא בלי ספק האישיות היהודית הידועה והמכובדת ביותר בעולם. הוא היה תמיד קרוב לציונות, עזר לוייצמן להקים את האוניברסיטה העברית, היה חביב במיוחד על הנשיא הראשון, בחירתו היתה עלולה להרים מאד את קרנה של המדינה בעיני הגויים. אולם זו היתה גם המגרעת של ההצעה. היא היתה בנויה, במידה מסוימת, על התפיסה הגלונית והמכובדת ביותר בעולם. המקובל ביותר על הגויים. והיה משהו דוחה בתמונה זו של מדינה המחפשת נשיאים מן חוץ לגבולותיה. תמונה חיובית מבחינה ציורית, אך משפילה קצת מבחינה ישראלית.

עניין שר-רושם. ההצעה השנייה היתה לעומת זאת, ישראלית מובהקת. היא היתה בנויה על הרצון הישראלי להימנע משלטים חסרי תוכן, סכסים חסרי משמעות. בעיני צעירים ישראליים רבים היה משהו זר במוסד החסר כל תכלית מעשית, והקיים רק כעניין של-רושם. הם רצו בנשיאות שתמלא תפקיד מעשי, ושבעלה יהיה באמת האיש הראשון במדינה. ההצעה: להשתמש בהזדמנות זו כדי לאחד את תפקיד הנשיא עם תפקיד ראש הממשלה, להעביר את התפקיד המאוחד לידי דוד בן-גוריון.

לא היו סיכויים רבים שהצעה קיצונית כזאת תתקבל תוך חודש. היא מצריכה קבלת חוקיסוד חדש לגמרי, אולי גם ניסוח חוקה אמיתית. אולם יהיה זה חבל אם מתוך התי רוצנות מפלגתית שיגרתיית תוחמק ההזדמנות להכריא אחת ולתמיד את המבנה הפוליטי של המדינה, לקבוע משטר ששוב לא יעמוד על כרעיו דרגולת כל קואליציות חולפות.

מפלגות

אחות אחים וגרב ניילון

התחילה עונת הגשמים ושוכני המעברות סערו ורעשו, דרשו את החלפת שיכונם הארעי (החדרים לגשם) בשיכון טוב מהם, הסוכנות היהודית הוכיחה את אולת ידה, נכשלו אתה יחד מפלגות הישוב הישנות שפתונוותיה ה" גדושים הראו את אי יעילותם כבר בחורף שעבר.

פתרון מקורי יותר היה לעולה חדש, תושב יפו, שבמשך שנתיים של שהותו בארץ הספיק להגיע לנשיאות מפלגה, המונה כמה עשרות חברים. זאב בראון, יליד רומניה בן 68, לשעבר קומוניסט פעיל במשך 30 שנה, חושב שיש בידו ובידי מפלגתו — המפלגה הדומי קרטית, או הליגה האנטיקומוניסטית — לפתור את בעיית השיכון של שוכני המעברות. על ידי השלמת הבנינים החדשים למחצה, בערים הנטושות, אפשר, לדעתו, לשכן את כל משפחות העולים. אשר אינו רוצות לעלות להת ישוב, מעדיפות לגור בעיר. השיכון יעלה

העם שריקת הצופר

לפני שלוש שנים ביקר יצחק שדה אצל גננו של חיים וייצמן, קסף כמה פרחים בגן הנשיא. הנשיא, שטיל אותה שעה בין צעיו, העיף מבט מהורהר בבגדיו האורחיים של אלוף הפלמ"ח שהתפוסר לא מכבר, העיר בחיוך קצת מריר, ביהודית: "גו, רבי יצחק, את שנינו הם כבר לא צריכים..." בשבוע אחרי מותו התנהגו "הם" כאילו רצו לאשר את ההצעה. כל אחד שהשתלל להתאבל עד כמה שאפשר פחות. גבורי ה" שבוע היו, בלי ספק, אותם שעמדו בתור לפני אחד מבתי הקולנוע בתל אביב, כשנש" מעה שריקת הצופר שהודיעה כי גופת ה" נשיא מורת זה עתה לקברה ברחובות. אנשי התור עברו לדום, עמדו 2 דקות בר" מיה, בתמאם להוראות, חזרו והמשיכו ל" פספט על כוכבים הוליבוזיים עד פתיחת הקופה.

סוים הויכוח. סופרים ועתונאים התי ווכחו ביניהם, ביקשו לעמוד על סבת האי דישות המזוהה. בין רבים מהם, וביחוד בין אלה שנוכחו בטכס הקבורה, גברה הדעה שהאסם היה כעצם צורת הסכס. הוא סודר כמעט בחשאיות (העולם הזה 785). מנע מהמוני האזרחים כל אפשרות לקחת חלק פעיל בחלוקת הכבוד האחרון.

מזר ביותר היה האופן המובן-מאליו כמעט, בו נטל הצבא את הנשיא המת לידו. אפילו בהלווית יצחק שדה, איש צבא מובהק, היה משמר-הכבוד, ששעת מעבר ההמונים לפני הגופה, מוכרז מאורחים — צעירים, פועלים, נהגי זן, אנשי משקים — התחרו ביניהם על הכבוד. סופרים ידועים-שם חכו בסבלנות עד בוא תורם לעמוד דום ליד חברים המת.

הפעם כל זה לא היה. כוח רשמי, קר ובלתי אישי ארגן את הכל. לנשיא, שעיקר תרומתי וצוואתו למפעל הציוני ולמדינה היו השנאה לאלימות והזלזול בטכסים צבאיים ריקים, גיי תן לא רק משמר כבוד צבאי, כנהוג בעמים אחרים, אלא גם רב צבאי, חזן צבאי וחברה קדישא צבאית. גם קריאת התהילים היה מיב" צע צבאי מובהק.

בצורה מקורית זו סוים הויכוח ההיסטורי בין חיים וייצמן, בעל קו הציריה-של-שלום, בכ"למחיר, ובין דוד בן גוריון, מנהיג האקטיביזם המלחמתי.

הנשיאות

לא בהגרלה

התחרות על הנשיאות דמתה כמעט לתחרות של מלכות היופי. חסרו רק המודעות בעתוני הארץ ובעתוני העולם, למאור: "המועמדים מתבקשים להיפיע בפני חבר שופטים בתאריך פלוני במקום אלמוני".

המשחק כולו — וקשה היה שלא לראות בו משחק — שיקף מציאות מסוימת — הארץ היה עניה באישים, עד כי כמעט כל אחד יכול היה לבוא בחשבון. אפשר היה לחלק את ה" מקום בהגרלה של מפעל הפיס.

מחויב לגבולות. משך כל השבוע היש" מעו רק שתי הצעות, מנוגדות זו לזו כמעט

שילומים

CUT 449

במשרדי אילעל ובמשרד החוץ נתעוררה שאלה רבתית. מיטיס החברה יצטרפו לה" ביל חלק מן הכספים אשר תסופקנה על ידי הגרמנים עם אישור הסכם השילומים. אך אם ינחת אירון ישראלי בשדה-תעופה, גרמ" גי, כיצד אפשר למנוע מאירון גרמני לנחות בשדה התעופה של לוד?

כוח ההמצאה היהודי מצא, כרגיל, את הפת" רון הגאוני. הפתרון: בכל טיסה לגרמניה י" חת המטיס הישראלי באחד משדות-תעופה אשר בדרך, ימחק את מספריו אות-ההיכר ה" ישראלי, יחליף אותם במספרים של מדינה דרום אמריקאית. את הרשות הדרום אמריק" אית אפשר להשיג, כרגיל, בסכום כסף.

היתה זו רק אחת מן ההכנות שהטרידו את מוחות המדינה. מוחות הגרמנים היו טרודים. אותה שעה, בבקעה לגמרי אחרת: התקפה הנגד הגדולה של הערבים, שאיימו להסוס בפ" ני הגרמנים את השוק המרחבי החשוב אם לא יבוסל הסכם השילומים (ראה במרחב). פלוגת מחץ ישראלית כבר יצאה לדרך, למנוע בעד המצפון הגרמני הרך להירדם לפני אי שור ההסכם, מאחר שמול התעשינים הגרמ" גים, המעוניינים בשוק הערבי, עומדים התעשי" ינים הגרמנים, המעוניינים בשוק השילומים, יש סיכוי רב לאישור.

בעולם הרחב לא מצאה העמדה הישראלית

לכלוכית, מהדורה ישראלית 1952